

Kovács Imre

Mit tanulhat a magyar ellenzék a 2020-as szlovák kormányváltásból?

Az eltérő választási rendszer és politikai közeg miatt első pillantásra kevésbé tűnik összevethetőnek a jelenlegi magyarországi helyzet a 2020-ban és röviddel előtte végbemenő szlovákiai folyamatokkal, mégis jobban megvizsgálva őket, fellelhetők bizonyos minták, amelyek tanulságokkal szolgálhatnak a magyar ellenzék számára egy esetleges kormányváltás esetére. Kovács Imre elemzése.

Kevesebb mint egy év múlva országgyűlési választások várnak Magyarországra. Négy egymást követő Fidesz-győzelem után először tűnik úgy, hogy a kormánypártnak valódi kihívója akad. A TISZA Párt és Magyar Péter viszonylag új szereplők a politikai mezőnyben, mégis képesek voltak érdemi versenyhelyzetet teremteni Orbán Viktor és pártja számára. A 2024 elején kirobbant kegyelmi ügy és annak politikai következményei sokak szerint olyan folyamatokat indítottak el, amelyek akár egy kormányváltás, de legalábbis egy jelentős politikai átrendeződés lehetőségét vetítik előre 2026-ra.

Az eltérő választási rendszer – amire az írás egy későbbi pontján visszatérek –, és politikai közeg miatt első pillantásra kevésbé tűnik összevethetőnek a magyarországi helyzet a 2020-ban és röviddel előtte végbemenő szlovákiai folyamatokkal, mégis jobban megvizsgálva őket, fellelhetők bizonyos minták, amelyek tanulságokkal szolgálhatnak egy esetleges kormányváltás esetére. Az említett évben a SMER-SD (Irány – szociáldemokrácia) két egymást követő kormányát az Igor Matovič vezette OĽANO (Egyszerű Emberek és Független Személyiségek) mozgalom váltotta fel, amely koalíciós kormányt alakított. A politikai átrendeződést egy váratlan esemény indította el: 2018-ban kormányválságot okozott, amelyet egy kormányátalakítás követett, majd két év múlva kormányváltáshoz vezetett. Az ígéretesnek induló OĽANO-Sme rodina (Család Vagyunk) -SaS (Szabadság és Szolidaritás) - Za Ľudí (Az Emberekért) kormányt aztán a folyamatos belső viszályok és koronavírus-járvány kezelése három év alatt

felemésztették, és előrehozott választásokat, illetve a SMER-SD visszatérését eredményezték.

A felvázolt események alapján néhány dolog világos: Robert Ficonak és pártjának, a SMER-SD-nek nem volt olyan domináns szerepe a szlovák politikában, mint Orbán Viktornek és a Fidesznek Magyarországon. Ez részben abból is adódik, hogy Robert Fico 2016-ban koalíciós kormányt alakított, míg a Fidesz 2010-től egyszer sem. Másrészt a 2026-os magyarországi országgyűlési választások kimenetele ismeretlen, az viszont az eddigi felmérésekből látszik, hogy egy kormányváltás esetén, ha szükséges is lenne a koalíciós kormányzás, nem jön létre széles koalíció, amint az Szlovákiában történt.

A párhuzamok és mintázatok ezért elsősorban a pártokban, azoknak céljaiban, struktúrájában és képviselőikben kereshetők. Közelebbi vizsgálatuk során világossá válnak a hasonlóságok (például Igor Matovič és Magyar Péter között), amelyek értékes tanulságokkal szolgálhatnak az ellenzék számára a 2026-os magyarországi választások előtti és utáni folyamatokat illetően.

2018-as szlovák és 2024 februári magyar változások

2018. február 21-e éjjelén saját házukban meggyilkolták Jan Kuciak oknyomozó újságírót és menyasszonyát, Martina Kušnírovát. Kuciak a Kelet-Szlovákiában működő olasz üzletemberek csalásairól szóló cikke

dolgozott, akik kapcsolatban álltak az olasz 'Ndrangheta maffiacsoporttal, valamint egyiküknek a SMER-SD képviselőihez és Robert Fico miniszterelnökhöz fűződő kapcsolatairól. A tragédia koalíciós válságot idézett elő, és több tízezer tüntetett Szlovákia-szerte. Robert Fico elítélte a gyilkosságot, és tagadta, hogy bármilyen kapcsolatban állna a maffiahálózattal vagy annak szereplőivel. A politikai nyomás nagyságát jelezte, hogy Fico Robert Kaliňák belügyminiszterrel és Tibor Gašpar országos rendőrkapitánnyal közösen tartott rendkívüli sajtótájékoztatót, ahol egy millió eurós jutalmat ajánlottak fel a gyilkosság ügyében releváns információkért. Ez a demonstratív gesztus Fico személyes bizonytalanságát is tükrözte, hiszen a kormányfő számára ekkor vált világossá, hogy a közfelháborodás közvetlenül veszélyeztetheti politikai pozícióját.

A tüntetések és a Most-Híd koalíciós partner nyomására végül kormányátalakításra került sor. Ennek eredményeképp Peter Pellegrini, Fico párttársa, vette át a miniszterelnöki tisztséget, de távozott a belügyminiszter és az országos rendőrkapitány is. Ezek után a kormány formálisan stabilizálódott, azonban a közbizalom 2020-ig nem állt teljesen helyre, amit a folyamatos, bár gyengülő tüntetések tükröztek. A közvélemény-kutatások szerint a SMER-SD megtartotta vezető pozícióját, miközben az olyan ellenzéki pártok, mint az OĽANO és a SaS, támogatottságuk növekedését mutatták. Az elhúzódó válság új pártok létrejöttét is előidézte, például a Progresívne Slovensko-t (Progresszív Szlovákia) és a SPOLU-t (Együtt), emellett Andrej Kiska köztársasági elnök

is bejelentette, hogy nem indul újra, hanem inkább saját pártot alapít ZA L'UDÍ (Az Emberekért) néven. Mindezek a folyamatok gyengítették a hagyományos ellenzéki pártok támogatottságát, és az O'LANO esetében 2019 nyarára jelentős visszaesést eredményeztek.

2024-ben Magyarországon a politikai változásokat elindító esemény a [444.hu február 2-án megjelent cikke](#) volt, amely beszámolt Novák Katalin köztársasági elnök 2023. április 27-én kelt határozatáról, melyben Ferenc pápa 2023 tavaszi látogatására hivatkozva, elnöki kegyelemben részesítette a bicskei gyermekotthon pedofil ex-igazgatóját fedező korábbi igazgatóhelyettes. Mivel a kegyelem híre heves felháborodást váltott ki a közéletben és ellentétes volt a kormányzó FIDESZ gyermekvédelmi intézkedéseivel és kommunikációjával is, így az a pártot is gyors reakcióra készítette. Mint ismeretes, a folyamat végül Novák Katalin, majd Varga Judit igazságügyi miniszter lemondásához vezetett. Tizenöt év alatt ez volt az első olyan politikai hibája a kormánynak, mely képes volt megingatni addigi stabil pozícióját, és az egyik alappillérét, a gyermekvédelmet érintette. A kegyelmi ügy új politikai szereplő, majd formáció megjelenését is előidézte. Február 11-én Magyar Péter, Varga Judit volt igazságügyi miniszter exférje, interjút adott a Partizán YouTube-csatornának. Az interjúban kijelentette, hogy nem tervezi a politizálást, ugyanakkor beszámolt a Fideszen belüli folyamatokról és belső információkról.

Március közepén Magyar Péter aztán mégis [bejelentette pártalapítási szándékát](#), majd később csatlakozott a 2020-ban alapított Tisztelet és Szabadság (TISZA) párthoz. Júniusban a párt elnökévé választották, és a párt jelöltjeivel részt vett az európai parlamenti választásokon. [A TISZA 29%-ot szerzett](#), a második helyen végzett, ami rövid története során a párt számára jelentős politikai eredménynek számított, és a Fidesz számára is új kihívást jelentett a versenyhelyzetben.

Míg Szlovákiában a 2018-as tragédiát és a kormányátalakítást követően elsősorban a közvélemény-kutatások jelezték a politikai erőviszonyok változását, addig Magyarországon az európai parlamenti választások már konkrét eredményekkel mutatták meg az új politikai helyzet átalakulását. Szlovákiában két évbe telt, mire a 2018-as eseményekből kiinduló belpolitikai változások a választásokban is megjelentek, és új helyzetet teremtettek. A kegyelmi botrány és Magyar Péter politikai színrelépése után Magyarország esetében a 2026-os választások jelentenek hasonló időtávot, amely megmutathatja, hogy az átalakulási folyamat tartósnak bizonyul-e.

Ismerős helyzetek – eltérő utak

Bár első pillantásra csábító lehet egyenes párhuzamot vonni Igor Matovič vezette OĽANO és Magyar Péter, illetve a kormányzó SMER-SD és FIDESZ között, valójában inkább hasonlóságok és különbségek összetett hálója rajzolódik ki a két belpolitikai szituációban.

Szlovákiában ugyanis – mint már említettük – a SMER-SD négy év egyedüli vezetés után, 2016-ban koalíciós kormányzásra kényszerült, így a válság kezelését a koalíciós kényszerek határozták meg, Magyarországon a Fidesz egypárti többsége miatt a felelősség teljes egészében a kormánypárt vezetésére hárult. Ugyancsak eltérés, hogy a szlovákiai tiltakozások tömeges utcai megmozdulásokban öltöttek testet, míg Magyarországon az elégedetlenség főként új politikai formációban, a TISZA párt felemelkedésében csapódott le. Eltérő politikai és társadalmi következményeket mutat az is, hogy míg Szlovákiában a válság új pártok létrejöttét ösztönözte, miközben a régi ellenzék kezdeti megingása után ismét erősödni tudott, addig Magyarországon a folyamat inkább a kétpártrendszer irányába hat, és az ún. régi ellenzéket jelentősen meggyengítette.

Igor Matovič Magyar Péterrel ellentétben nem a belső körből érkezett, és politikai felemelkedése sem egyik napról a másikra történt. 2010-ben az SaS színeiben került be a szlovák parlamentbe, ahol Egyszerű emberek néven hozott létre platformot. Konfliktusos stílusa hamar feszültséget szült közte és a pártelnök Richard Sulík között, valamint az Iveta Radičová (SDKÚ-DS) vezette kormányban is. Miután az SDKÚ-DS – SaS – KDH – Most-Híd koalíció megbukott, és 2012-ben Robert Fico egyedül alakíthatott kormányt, Matovič már saját mozgalmával, az OĽANO-val került vissza a parlamentbe. Mozgalmát a kezdetektől leginkább a már említett konfliktusos stílusa, saját központi szerepének hangsúlyozása, a pártstruktúra hiánya és többnyire ismeretlen jelöltek

jelenléte határozta meg a választási listán. Matovič rendszeresen alkalmazza azt a módszert, hogy a 150 fős listán az utolsó helyre sorolja magát és legközelebbi szövetségeseit, jelezve, hogy a választói támogatásban bízik, nem a formális pártszervezetben. Politikai stratégiája a kezdetektől erősen személyiségközpontú, amelyet leginkább a „one man show” típusú vezetés ékes példája, és amelynek fő eszközei a populista, gyakran élesen megfogalmazott kijelentések és ígérek. A mozgalom életében végig jelen van a személyek gyakori cserélődése, amely egyszerre tükrözi a párt személyiségközpontú jellegét és a struktúra lazaságát. Matovič a 2018-as tragédia után is igyekezett a központi politikai szerepét erősíteni és a rendelkezésére álló lehetőségeket kihasználni. Jó példa erre a 2019-ben, az 1989-es bársonyos forradalom 30. évfordulója alkalmából Pozsonyban szervezett megemlékezés, amikor [a Szlovák Nemzeti Felkelés terét hat napra lefoglalta](#), korlátozva ezzel más politikai pártok és civil szervezetek lehetőségét további események szervezésére. Az eset jól mutatja Matovič állandó törekvését, hogy bármi áron a politikai reflektorfényben maradjon és központi szerepet töltsön be a nyilvánosság előtt.

Magyar Péter korábban több szálon is kötődött a FIDESZ-hez, akár felesége, barátai vagy a Diákhitel [Központ](#) élén végzett tevékenysége révén. A már említett [Partizán-interjúja](#) után a közélet és társadalom hangulatára reagálva fogott pártépítésbe. Magyarral szemben a kezdetektől megfogalmazódik az az állítás, hogy személye körül épül

pártja, és megjelenéseivel többnyire ő a központi szereplő. Ezen az sem módosított érdemben, hogy a TISZA párt köre bővült, és az európai parlamenti választások eredménye hozzájárult néhány tag párton belüli politikai súlyának kialakulásához. Magyar Péter a FIDESZ domináns helyzetét és beágyazottságát tekintve nehéz politikai helyzetben van, mivel a kormány szoros figyelemmel kíséri a TISZA párt lépéseit, és igyekszik feltérképezni, milyen politikai tényezők gyengíthetik a párt helyzetét. Ennek fényében az, hogy a párt még mindig nem ismertette jelöltjeit az országgyűlési választásokra, egyszerre jelenthet előnyt és hátrányt. Mivel a magyar választási rendszer jelentősen eltér a szlováktól, ahol az ország egyetlen választási körzetként működik, Matovič számára az ismeretlen képviselő-jelöltek kezdetben nem jelentettek közvetlen következményt, egészen a 2020-as választási győzelmet követő parlamenti tapasztalatokig, ahol megjelentek az első problémák. Magyarországon ezzel szemben a jelöltek személye és a választási körzetek kialakítása kulcsfontosságú. A FIDESZ az elmúlt ciklusokban a választási térképet a párt érdekeihez igazította, miközben erős helyi pártstruktúrával rendelkezik, ami jelentős befolyással bír a választási eredményekre és a mandátumok elosztására.

Ütőkártya

A FOCUS közvélemény-kutató-intézet 2019. augusztus 7-én közzétett felmérése alapján Szlovákiában a választók [mindössze 6 százaléka támogatta](#) az Igor Matovič vezette OĽANO-t. Fél évvel később, 2020.

február 3-án, a felmérés szerint az OL'ANO már a [második helyet foglalta el 13,3 százalékkal](#), miközben a SMER-SD 17 százalékkal maradt az első helyen. Az előző alfejezetekben már tárgyaltuk a 2019-es visszaesés okait. Érdekes továbbá megvizsgálni, hogy az új pártok megjelenése és a politikai paletta szélesedése ellenére mi vezetett ahhoz, hogy az OL'ANO fél év alatt jelentősen növelni tudta támogatottságát, és a február 29-i választásokon 25 százalékkal győzött.

Az első és legfontosabb megállapítás, hogy Igor Matovič célja elsősorban ellenzéki pozíciójának megerősítése és jelenlétének biztosítása volt a parlamentben. Az OL'ANO fő programja kezdetektől fogva a korrupcióellenesség és a jogállam védelme volt. Érdekes módon Matovič elszámoltatási ambícióit ellenzéki pártként kívánta megvalósítani, legfeljebb koalíciós partnerként, ami jól érzékelteti a stratégia ellentmondásosságát.

A TISZA Párt 2024 áprilisától fogva kormányzásra készül, s Magyar Péter felszólalásaiban is rendszerint előkerül ez az egyértelmű elhatározás. A párt legerősebb kijelentéseiben és szólamaiban a legfontosabb üzenetek között szerepel a korrupció felszámolása és a jogállam visszaállítása. Ugyanakkor markáns különbségként jelenik meg Matovičcsal és a szlovákiai eseményekkel szemben, hogy a TISZA programjának hangsúlyos részei az egészségügy és az oktatás kérdései is, amelyek Matovič politikájában szinte egyáltalán nem kaptak szerepet. Ez a különbség jól mutatja, hogy míg Matovič elsősorban

ellenzéki pozíciójának megerősítésére és a korrupcióellenes tematika köré építette mozgalmát, addig Magyar Péter a kormányzás felelősségét is folyamatosan hangsúlyozza.

A 2020-as szlovákiai választások egyik valódi fordulópontját Igor Matovič korrupcióellenes kampánya jelentette, amelyet következetesen folytatott, és rendszeresen tárta fel a SMER politikusaihoz, valamint a velük összefonódott oligarchákhoz köthető ügyeket. A kampány döntő momentuma 2020 januárjának második felében következett be, amikor Matovič Franciaországba, Cannes-ba utazott, és a volt pénzügy- és közlekedési miniszter, Ján Počiatek villájánál készült felvételen a kamera felé fordulva a ['Bonjour maffia!'](#) üzenettel demonstrálta korrupcióellenes küzdelmét. Az akció erős szimbolikus üzenetet hordozott, és jelentősen hozzájárult az OĽANO választási sikeréhez.

Az ügy bizonyos szempontból párhuzamba állítható Orbán Viktor miniszterelnök édesapja, Orbán Győző hatvanpusztai birtokával, amely hosszú ideje közéleti viták tárgya Magyarországon, és a kormánypárt számára kellemetlen ügy maradt. A téma különösen érzékeny annak fényében, hogy a közvélemény-kutatásokban a TISZA már több felmérésben [átvette a vezetést a Fidesztől](#) – még ha a kormányközeli intézetek adatai más képet is mutatnak.

Konklúzió

2020. március 21-én megalakult Igor Matovič koalíciós kormánya az SaS, Sme rodina és ZA ĽUDÍ részvételével. Már az első napokban egyértelművé vált a kormány fő prioritása: a korrupció elleni fellépés, valamint Robert Fico és szövetségeseinek elszámoltatása. Matovič aznap látogatást tett a Szlovák Köztársaság Állami Anyagi Tartalékainak Hivatalában a koronavírus-járvány miatt, hogy felmérje a helyzetet. [Sajtótájékoztatón azonnal felhívta a figyelmet](#) a hivatalban tapasztalt visszaélésekre, és az intézmény akkori vezetőjét, Kajetán Kičurát, eltávolították pozíciójából. Az új kormány számára azonban hamar világossá vált, hogy a könnyed kormányzás, amely az igazságszolgáltatás helyreállítására és a korrupció felszámolására fókuszált volna, nem valósulhat meg. A pandémia menedzselése – amely nehezítette a kormány saját prioritásaira való fókuszálását – új kihívásokat hozott. A helytelen döntések és a koordinálatlan válságkezelés tovább feszítette a belső viszályokat.

A kormány felkészületlensége, valamint Igor Matovič viselkedése hosszú távon nemcsak a koalíció működését, hanem az OĽANO párt belső stabilitását is veszélyeztette. Ennek következményeként előbb kormányátalakításra került sor, majd az SaS kilépett a koalícióból, végül pedig bizalmatlansági indítványt nyújtottak be a parlamentben. Az események láncolata – ahogyan azt már bevezetőnkben is említettük

– előrehozott választásokhoz vezetett, amely során Robert Fico újult erővel tért vissza a politikai színtérre és maga az OĽANO is kettészakadt. A szlovákiai események rámutatnak, hogy a politikai átrendeződés nem csupán pártstruktúrák és választási eredmények kérdése, hanem személyes ambíciók, politikai témák és közéleti botrányok komplex összjátéka. Igor Matovič erős személyiségként és jól kommunikált korrupcióellenes programjával képes volt jelentősen átrendezni az ország politikai térképét és elsőként legyőzni a SMER-SD-t és Robert Ficót még úgy is, hogy célja nem a kormányra kerülés, hanem ellenzéki pozíciójának megerősítése volt.

Magyarországon a TISZA Párt és Magyar Péter helyzete bizonyos szempontból hasonló mintázatot mutat: bár új szereplői a magyar politikának, mégis kihívást jelenthetnek a Fidesznek, és a közéleti botrányok, valamint a korrupciós ügyek tematizálása gyors figyelemfelkeltést eredményez. Ugyanakkor fontos különbség, hogy a TISZA egyértelműen kormányzásra készül, és céljaiban hangsúlyos az egészségügy és az oktatás kérdése, ami Matovič politikájában kevésbé jelent meg. Ez a hangsúlyeltolódás stabilabb és hosszabb távú stratégiára utal, amely nem csak a figyelem felkeltésére, hanem a tényleges kormányzati felelősségvállalásra is épít.

Magyar Péter személyisége és viselkedése több ponton is hasonlóságot mutat Matovičéval: a „one man show” jelleg, az egyedüli igazság birtoklásának érzékeltetése, illetve a folyamatos szereplés iránti vágy.

Az általa vezetett OL'ANO-kormány esete rávilágít arra, hogy a személyiségközpontú vezetés és az erős, intézményes pártstruktúra hiánya komoly kihívást jelentenek a demokratikus kormányzás számára. A kormányzati reformok tartósságához és a demokratikus intézmények megerősítéséhez elengedhetetlen, hogy a párt vezetője és személyes ambíciói ne uralják a folyamatokat, a pártstruktúra képes legyen fékezni a túlzott centralizációt, és az intézmények működése biztosítsa a jogállami keretek betartását. Magyarország esetében ezek a tényezők különösen fontosak a politikai változások hitelességének és tartósságának szempontjából.

